

A propòsit dels bons-llibres (i 2)

Albert Sansano / Batiste Malonda

Distintes opcions de gratuïtat

■ Els llibres en préstec

Aquest sistema consisteix bàsicament en la reutilització dels llibres de text. És a dir, els llibres són gratuïts però una vegada finalitzat el curs els estudiants han d'entregar-los al centre de manera que puguin ser utilitzats per altres alumnes en anys acadèmics successius. Els llibres es renoven cada quatre anys encara que, en la majoria dels casos, llevat dels de primer i segon de Primària, es renoven cada curs.

El sistema d'adquisició dels llibres pot realitzar-se de dues

maneres: directaments pels centres escolars, o per mitjà d'uns xecs de llibres que els centres entreguen als pares i que aquests canvien pels llibres en un establiment comercial perquè posteriorment el centre abone la corresponent factura en el punt de venda. Així, els llibres de text són propietat de les administracions educatives, que els cedeixen a l'alumnat en règim de préstec.

Cada curs escolar el centre registra i identifica amb una etiqueta amb el nom del centre i el de l'alumne tots els llibres cedits

en préstec. Els alumnes estan obligats a fer un ús adequat i cuidar-los dels volums i a reintegrar-los al centre a final de curs, de manera que els consells escolars puguin procedir a la seua revisió i reposició en cas necessari. El deteriorament malintencionat o la pèrdua dels llibres obliga als pares a reposar el material.

Aquesta fórmula va ser iniciada en Castella-La Manxa, i adoptada posteriorment per Canàries, Andalusia, Aragó, Catalunya, Galícia, La Rioja i el País Basc. Extremadura també ha optat per

aquest model, però restringit a l'alumnat amb un nivell de renda determinat o de famílies nombroses.

Aragó, Castella-La Manxa, Galícia i La Rioja tenen ja generalitzat el préstec a tots els nivells de l'educació obligatòria, mentre que Andalusia i Canàries encara no han completat el seu programa. Catalunya i el País Basc, que van començar amb projectes experimentals durant el curs 2006/07, projecten incorporar gradualment al programa més centres i cursos.

■ Xec-llibre i/o ajudes

El model de xec, o bo, per a llibres consisteix a entregar un val per a l'adquisició dels llibres de text que les famílies poden canviar en l'establiment de la seua elecció. Els llibres passen a ser propietat de l'alumne.

Aquest sistema s'aplica sense cap restricció en Cantàbria i en el curs 2008/09 s'incorporarà al País Valencià i Múrcia. En el cas d'Astúries i Castella i Lleó, aquest model s'usa restringit per a les famílies amb nivells de renda inferiors a 60.000 euros. En Madrid, el govern autònom realitza una convocatòria d'ajudes amb caràcter de subvenció per a l'adquisició de llibres de text i material didàctic. Navarra i Balears no disposen encara de cap programa de gratuïtat. En el cas de les Illes, el govern ha anunciat recentment la intenció d'implantar per al pròxim curs un sistema de gratuïtat de llibres de text, tot i que no ha determinat encara la modalitat que aplicarà.

■ Altres modalitats

Hi ha multitud d'experiències basades en la biblioteca d'aula i el treball cooperatiu. Està, per exemple, el model implantat per l'Ajuntament de Chenôve, una localitat francesa pròxima a Dijon. Allí, el Consistori pacta amb determinades editorials la possibilitat de fotocopiar els seus llibres de text i el professorat que treballa amb projectes o fitxes autocorrectives organitza el material perquè l'alumnat l'utilitze d'acord amb el seu ritme.

PETER DAVIS / www.flickr.com/people/pediddle/

Alternatives a la gratuïtat des de la innovació pedagògica

La propietat col·lectiva del material curricular i la seua renovació a proposta del consell escolar és una fórmula que ha donat resultats positius. No cal perdre de vista que les propostes de gratuïtat dels llibres de text no han de suposar un benefici per a les grans empreses editorials ni un augment de la desviació de recursos públics al sector privat.

Cal una Llei Valenciana de l'Ensenyament Públic amb compromisos explícits de finançament i garanties de

desenvolupament de la xarxa pública escolar en condicions d'igualtat (instal·lacions, recursos materials i humans, etc.) i la gratuïtat dels materials curriculars en les etapes obligatòries. Cal implantar un ampli pla de garantia social que permeti una eixida professional a l'alumnat que no assolisca els objectius fixats en l'ESO.

Cal una nova redacció de l'Ordre de 6 de juny del 2007 on conste de manera explícita que el programa de gratuïtat s'ha

d'estendre a la totalitat de "materials curriculars", ja que la Llei Orgànica 2/2006 de 3 de maig preveu diversos arguments que preveuen que el centre elabore un projecte curricular propi no dictaminat per les editorials. Per a garantir una autèntica igualtat sense greuges comparatius, a tots els centres educatius que imparteixen etapes d'educació obligatòria cal demanar-los la mateixa documentació exigida als que utilitzen materials curriculars elaborats pels equips docents. Als

centres que usen llibres de text no se'ls exigeix cap document per a argumentar i pressupostar projectes curriculars basats en els manuals de les editorials. Una altra solució és no demanar a ningú cap documentació.

L'ingrés del volum econòmic total a percebre per l'alumnat es podria realitzar directament en els mateixos centres educatius, amb idèntic control que el fixat en la gestió econòmica dels centres. Això evitaria la contractació d'empreses privades, uns diners

que es podrien destinar a incrementar els mòduls econòmics per la millora del funcionament dels centres. L'ingrés directe d'aquestes quantitats a les escoles i els instituts també comportaria que els centres decidiren les llibreries on adquirir els materials. Amb aquest sistema alternatiu, tots els establiments, grans i menuts, de dels grans poblacions i dels pobles, estarien en igualtat de condicions.

Quins materials curriculars

Els 117 euros per alumne fixats per la Conselleria d'Educació són absolutament insuficients. Les despeses del material curricular sobrepassen sovint els 200 euros per alumne i curs. L'adquisició i elaboració de materials curriculars ha de comprendre, entre altres, l'adquisició de materials com els següents:

- Dossiers confeccionats pel mateix alumnat sobre les activitats d'aula: projectes de treball, aniversaris, experiments, racons i tallers.
- Quaderns de treball sobre temàtiques diverses.
- Biblioteca d'aula: llibres de literatura i textos per a desenvolupar el projectes de treball.

- Material informàtic: ordinadors, impressores, escàners, canons de projecció, pissarres digitals...
- Mediateca.
- Conreu de l'hort i el jardí escolar.
- Adequació dels espais com a fonts d'aprenentatge.
- Audiovisuals: projectors de

- vídeos, devedés, diapositives i transparències, cadenes musicals, televisors, càmeres,
- Fonts diverses per al tractament de la informació. Accés a Internet.
- Aparells i material i de reprografia: fotocopiadores blanc i negre i color, enquadernadores, plastificadoras, guillotines...

- Jocs educatius per als tallers i racons, comercialitzats i elaborats pel centre.
- Material fungible: quaderns, folis, llàpissos, bolígrafs, carpetes, cartolines, pintures, ceres...